

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 19 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa L. C. przeciwko N. N. Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. o zapłatę oddalił powództwo, nie obciążając powódki kosztami procesu.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie ustaleń i rozważań prawnych, z których najważniejsze elementy przedstawiają się następująco: 21.02.2008 r. M. G. (1) podpisał umowę o współpracy z (...) S.A. w W., zgodnie z którą miał wykonywać w imieniu Spółki i na jej rzecz czynności pośrednictwa finansowego polegającego na oferowaniu produktów ubezpieczeniowych Towarzystwa, przeprowadzania rozmów handlowych z potencjalnymi klientami zainteresowanymi ofertą Towarzystwa, obsługi zawartych umów ubezpieczenia zgodnie z procedurami, dokonywania wszelkich czynności niezbędnych do wypłaty świadczeń ubezpieczeniowych w szczególności udzielaniu pomocy przy wypełnianiu i gromadzeniu dokumentów, wykonywaniu innych czynności związanych z działalnością Spółki.

Do końca 2010 r. M. G. (1) mógł przyjmować w gotówce od klientów maksymalną kwotę 5.000 zł tytułem pierwszej składki ubezpieczeniowej, po czym uprawnienie to zostało cofnięte wszystkim przedstawicielom. Nadto, w imieniu (...) mógł proponować założenie rachunków osobistych, zawarcie umowy kredytu hipotecznego oraz pośredniczyć w otwieraniu rachunków inwestycyjnych w (...) Towarzystwie Funduszy Inwestycyjnych.

M. G. (1), ubiegając się o podjęcie współpracy z (...) S.A. w W. złożył oświadczenie o niekaralności. Przedłożył jednocześnie informację z Krajowego Rejestru Karnego o tym, że nie figuruje w kartotece osób pozbawionych wolności oraz poszukiwanych listem gończym. Nie przedłożył takiej informacji w zakresie kartoteki karnej.

M. G. (1) mógł posługiwać się wyłącznie dokumentami, drukami, materiałami reklamowymi i informacyjnymi dostarczonymi lub zaakceptowanymi przez spółkę.

(...) S.A. w W. udzielił M. G. (1) w dniu 21.02.2009 r. upoważnienia do wykonywania czynności agencyjnych w jego imieniu wykonującej pośrednictwo ubezpieczeniowe na rzecz Towarzystwa (...) S.A. w W. oraz upoważnienia do pośrednictwa w zbywaniu i odkupywaniu jednostek Uczestnictwa oraz obsługi Uczestników określonych Funduszy. Pełnomocnik nie mógł przyjmować wpłat na nabycie jednostek uczestnictwa lub otrzymywać i przekazywać wypłat z tytułu ich odkupienia.

M. G. (1) miał wykonywać czynności akwizycyjne na rzecz (...) Otwarty Fundusz Emerytalny w W., (...) S.A.

Przedstawiciele finansowi mogli korzystać z pomieszczeń biurowych i linii telefonicznej pozwanego Towarzystwa (...) celem kontaktowania się z klientami i utrzymywania z nimi relacji biznesowych. Były to sale przeznaczone do kontaktów z klientami. Nie było możliwości dokonywania wpłat finansowych w miejscu spotkań z klientami w siedzibie firmy na ul. (...) w Ł..

L. C. była klientką (...) Towarzystwa (...) S.A. w W. od 2008 r., kiedy to zawarła umowę ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym Strategia L. oraz D. L.. W imieniu pozwanego umowę zawarł T. W., który przekazał powódce broszurę informacyjną. L. C. przekazała T. W. kwotę 100 zł tytułem składki na co otrzymała potwierdzenie wpłaty pierwszej składki. L. C. potwierdziła na piśmie otrzymanie polisy, ogólne warunki ubezpieczenia, wykaz funduszy kapitałowych i regulamin lokowania środków, tabelę limitów i opłat. Pozostałe składki powódka uiszczała przelewem.

W 2009 r. L. C. wystąpiła do (...) Towarzystwa (...) S.A. z wnioskiem o zawarcie umowy dodatkowej Pakiet Rodzinny L.. Umowę dodatkową finalizował T. W..

T. W. przekazał prowadzenie spraw klientki L. C. M. G. (1), swojemu podwładnemu.

M. G. (1) skontaktował się z L. C. i poinformował ją, że jako przedstawiciel (...) Usługi (...) prowadzi jej polisę (...). Zapropował jej założenie korzystnej lokaty w (...) S.A.

W dniu 26.02.2013 r. w siedzibie pozwanego L. C. podpisała umowę na druku (...) Usługi (...) S.A., na którym zaznaczona została jej wpłata jako „umowa dodatkowa”. M. G. (1) zaznaczył, iż wpłacona została kwota 15.000 zł tytułem lokaty. Tego rodzaju transakcja nie wzbudziła wątpliwości w powódce, działała ona w zaufaniu i w błędnym przeświadczeniu, że umowę zawarła z (...).

M. G. (1) wprowadził klientów w błąd, że zawierają oni za jego pośrednictwem z (...) umowy, mocą których otrzymają od tegoż podmiotu, po upływie określonego terminu, wpłacone kwoty wraz z odsetkami, podczas gdy umowy te w rzeczywistości nie były w ogóle zawierane. Posługiwał się przy tym drukami używanymi przez (...) i opatrzonym jego logo.

Formularz dyspozycji/zlecenia, na którym M. G. (1) wpisał kwotę uiszczoną przez L. C. służył przedstawicielom finansowym do pracy operacyjnej celem stworzenia rejestru lub dokonania zmian na rzecz Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych. Formularz nie służył do potwierdzenia wpłaty przez klienta.

L. C. nie odzyskała wpłaconej kwoty.

Pismem z 8.04.2013 r. (...) S.A. rozwiązał ze skutkiem natychmiastowym umowę o współpracy z M. G. (1) za skutek okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi przedstawiciel. Podstawą rozwiązania umowy było m.in. naruszenie regulaminu sprzedaży poprzez przyjmowanie gotówki od klientów, wprowadzanie klientów w błąd co do charakteru i rodzaju oferowanych im produktów, oferowanie fikcyjnych produktów, wykorzystywanie kontaktów z klientami (...) w celu pozyskiwania od nich środków pieniężnych przeznaczanych następnie na własne cele.

M. G. (1) doprowadził 26.02.2013 r. L. C. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 15 000 zł i za to nieprawomocnym wyrokiem z 30.09.2015 r. w sprawie sygn. akt IV K 100/14 Sąd Okręgowy w Łodzi wymierzył mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzekając wobec oskarżonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia części szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz L. C. 15.000 zł. Sąd ten orzekł wobec M. G. (1) zakaz prowadzenia działalności gospodarczej, wykonywania zawodu lub zajmowania stanowiska związanych z prowadzeniem inwestycji finansowych ze środków pochodzących od inwestorów indywidualnych na okres 10 lat.

W tych okolicznościach Sąd I instancji doszedł do przekonania, że podstawą prawną żądania powódki był art. 11 ust. 1 ustawy z 22.05.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencji odpowiada zakład ubezpieczeń. Powództwo podlegało jednak oddaleniu, gdyż propozycja złożona przez M. G. (1) o założeniu na rzecz L. C. lokaty terminowej z jednoczesnym wkładem 15.000 zł nie pozostawała w związku z działalnością pozwanego. Działania M. G. (2) były niezależnymi od pozwanego, który się na nie nie godził, co więcej nie miał także wiedzy o podejmowaniu tego typu działań przez M. G. (1).

Na zakres odpowiedzialności pozwanego nie mogła też rzutować pozycja powoda, który w stosunku do pozwanego występował jako konsument. Ponadto wedle Sądu Rejonowego uwzględnienie powództwa w tej sprawie mogłoby doprowadzić do podwójnej kompensacji na rzecz L. C. z uwagi na nieprawomocne zasądzenie kwoty 15.000 zł na rzecz powódki w postępowaniu karnym tytułem naprawienia szkody wyrządzonej przez M. G. (1).

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w całości i zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania:

1. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. i 245 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd Rejonowy newszechstronnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności z pominięciem dokumentów w postaci oświadczenia M. G. (1) o niekaralności, informacji z Krajowego Rejestru

Karnego o niefigurowaniu przez niego w kartotece osób pozbawionych wolności oraz poszukiwanych listem gończym i pisma pozwanej z 29.04.2013 r. skierowanego do Komendy Miejskiej Policji w Ł. Wydziału dw. z Przystępczością Zorganizowaną i na tej podstawie błędne przyjęcie, że pozwana Spółka dopełniła wszelkich obowiązków przy wyborze M. G. (1), z którym zawarła następnie umowę o współpracy, a wyrządzenie przez niego szkody wobec powódki było całkowicie niezależne od pozwanej, co zwalniało pozwaną od odpowiedzialności za jej naprawienie,

2. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie przez Sąd Rejonowy z jednej strony, że brak winy w wyborze agenta nie zwalnia zakładu ubezpieczeń od odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez tego agenta, a z drugiej, że pozwana nie powinna w niniejszej sprawie ponosić odpowiedzialności wobec powódki za sprzeczne z prawem działania M. G. (1), gdyż dołożyła wszelkich starań przy weryfikowaniu jego osoby przed podjęciem z nim współpracy, gdy tymczasem rzekomy brak winy pozwanej w jego wyborze nie mógł w żaden sposób zwalniać jej od odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną powódce w niniejszej sprawie,

3. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd Rejonowy wybiórczej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i na jej podstawie błędne przyjęcie, że powódka, zawierając umowę zaproponowaną jej przez M. G. (1), która wykraczała poza przedmiot działalności pozwanej, nie dochowała należytej staranności, a świadczyć ma o tym okoliczność kilkuletniej współpracy powódki z pozwaną i znajomość obowiązujących u pozwanej procedur przy zawieraniu i wykonywaniu dotychczasowych umów, w sytuacji gdy okoliczności towarzyszące zawarciu tej umowy przez powódkę, w tym podpisanie jej w siedzibie oddziału agenta pozwanej, a także sposób poruszania się M. G. (3) po lokalu, oferowanie przez niego różnych produktów finansowych, posługiwanie się dokumentami i pieczętkami firmowymi, przedstawienie M. G. (1) powódce przez jej dotychczasowego doradcę wskazywały, że M. G. (1) był osobą upoważnioną do zawierania tego rodzaju umów, a powódka działała w zaufaniu do agenta pozwanej i w błędnym, ale usprawiedliwionym przekonaniu, że proponowane przez jego przedstawiciela produkty finansowe mieszczą się w katalogu usług oferowanych przez pozwaną,

4. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 11 i art. 12 k.p.c. poprzez zaistnienie oczywistej sprzeczności w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku polegającej na przyjęciu przez Sąd Rejonowy z jednej strony, że Sąd ten nie jest w niniejszej sprawie związany wyrokiem karnym skazującym (sygn. akt IV K 100/14) wydanym przeciwko oskarżonemu M. G. (1) z uwagi na jego nieprawomocność, a z drugiej, że powódka złożyła w postępowaniu karnym wnioski o naprawienie przez oskarżonego M. G. (1) wyrządzonej jej szkody w całości, a więc uwzględnienie powództwa w sprawie niniejszej mogłoby doprowadzić do podwójnej kompensacji na rzecz powódki;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego:

1. art. 11 ust. 1 ustawy z 22.05.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że w niniejszej sprawie nie zaistniał związek funkcjonalny pomiędzy zachowaniem M. G. (1) a szkodą wyrządzoną powódce, a więc brak było również podstaw do przypisania pozwanej odpowiedzialności za przedmiotową szkodę, w sytuacji gdy związek ten występował, gdyż szkoda została wyrządzona powódce przez M. G. (1) w związku z wykonywaniem przez niego czynności agencyjnych, a nie przy okazji ich wykonywania, a nadto odpowiedzialność określona w naruszonym przez Sąd przepisie ma charakter odpowiedzialności na zasadzie ryzyka za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego każdemu klientowi,

2. art. 97 k.c. w zw. z art. art. 11 u.p.u. poprzez jego niezastosowanie i na tej podstawie niewłaściwe przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że skoro propozycja założenia lokaty skierowana wobec powódki przez przedstawiciela M. G. (1) nie mieściła się w zakresie usług oferowanych przez pozwaną, to propozycja ta nie była związana z działalnością pozwanej, wobec czego w okolicznościach niniejszej sprawy brak było związku funkcjonalnego pomiędzy zachowaniem przedstawiciela agenta pozwanej, a szkodą wyrządzoną powódce, w sytuacji gdy okoliczności towarzyszące zawarciu umowy przez powódkę wskazywały na to, że po stronie powódki wystąpiło usprawiedliwione i uzasadnione przekonanie, że M. G. (1) był upoważniony do wykonywania czynności agencyjnych jako przedstawiciel agenta pozwanej,

3. art. 22¹ k.c. w zw. z art. 11 u.p.u. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że okoliczność, iż w relacji z pozwaną powódka występowała jako konsument nie ma wpływu na odpowiedzialność pozwanej za szkodę wyrządzoną przez przedstawiciela jej agenta, w sytuacji gdy okoliczność dotychczasowej współpracy powódki z pozwaną oraz wiedza powódki o części obowiązujących u pozwanej procedur przy zawieraniu i wykonywaniu umów nie może stanowić okoliczności obciążającej powódkę i wyłączającej po jej stronie ochronę konsumencką, a także uzasadniać zwiększenia wymogu dochowania przez nią należytej staranności przy zawieraniu umów i doborze kontrahentów,

4. art. 18 u.p.u. i art. 9 ust. 1 pkt 2e u.p.u. w zw. z art. 11 u.p.u. poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji wadliwe ustalenie przez Sąd Rejonowy, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do przypisania pozwanej odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną powódce przez M. G. (1) w sytuacji, gdy pozwana Spółka nie dochowała ciężącego na niej obowiązku sprawowania nadzoru nad działalnością agenta i w tym zakresie w szczególności nie zweryfikowała podczas rekrutacji przesłanych jej dokumentów koniecznych do wpisania M. G. (1) do rejestru agentów ubezpieczeniowych,

5. art. 366 k.c. w zw. z art. 368 k.c. w zw. z art. 441 § 1 k.c. w zw. z art. 11 u.p.u. poprzez ich niezastosowanie i błędne przyjęcie, że uwzględnienie powództwa wytoczonego przez powódkę mogłoby doprowadzić do podwójnej kompensacji wyrządzonej jej szkody z uwagi na okoliczność uwzględnienia w całości w nieprawomocnym wyroku skazującym Sądu Okręgowego w Łodzi złożonego przez nią wniosku o naprawienie szkody przez M. G. (1), podczas gdy odpowiedzialność pozwanej i M. G. (1) ma charakter odpowiedzialności solidarnej, a w chwili wyrokowania szkoda powódki nie została naprawiona ani w całości, ani w części.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 16.05.2013 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów procesu.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja powódki okazała się zasadna i doprowadziła do wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym.

Sąd Okręgowy podziela, wbrew zarzutom apelacji, ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je za własne. Sąd Rejonowy dokonał bowiem prawidłowej, gdyż odpowiadającej wymogom art. 233 § 1 k.p.c. oceny dowodów.

Na gruncie zarzutów apelacji skarżąca koncentruje się na zwalczaniu dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny prawnej i znaczenia faktów ustalonych w toku postępowania, nie kwestionując w istocie prawidłowości poczynionych ustaleń. Stwierdzenie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymagałoby wykazania przez skarżącą uchybienia przez Sąd I instancji podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów. Skarżąca nie wykazała tego rodzaju sprzeczności i niezgodności w toku przeprowadzonego przez Sąd I instancji rozumowania. Fakt, że określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącą, nie oznacza naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Ocena dowodów należy bowiem do Sądu orzekającego i nawet w sytuacji, w której z dowodu można było wywieść wnioski inne niż przyjęte przez Sąd, nie dochodzi do naruszenia wskazanej normy, o ile nie uchybiono wskazanym kryteriom oceny dowodów. W tej sprawie Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ukształtował podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Uzasadnienie zaskarżonego postanowienia odzwierciedla przeprowadzony przez Sąd a quo sposób oraz tok rozumowania, wskazując

zagadnienia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. podstawę prawną i faktyczną dochodzonego przez powódkę roszczenia.

Zarzuty skarżącej okazały się natomiast zasadne w aspekcie zastosowania norm prawa materialnego do ujawnionych okoliczności sprawy. Sąd I instancji dokonał nieprawidłowej oceny prawnej zgłoszonego przez powódkę żądania. Zarzuty apelacji należało zatem rozpatrzyć w kontekście relewantnych przepisów prawa materialnego.

Na uwzględnienie zasługiwał zarzut naruszenia art. 11 ust. 1 ustawy z 22.05.2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1450 ze zm.). jak ustalono „dodatkową umowę” z powódką zawarła osoba, która w chwili jej negocjowania i podpisywania była pośrednikiem ubezpieczeniowym, który wykonywał na rzecz pozwanego czynności agencyjne. Osoba ta była zatem agentem pozwanego w rozumieniu art. 7 powołanej ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Nie wykazano natomiast, aby M. G. (1) był multiagentem w rozumieniu tej ustawy, a zatem nie znajduje zastosowania jej art. 11 ust. 2.

Jak wynika z kolei z art. 6a ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym sumy przekazane pośrednikowi ubezpieczeniowemu uznaje się za wpłacone na rzecz zakładu ubezpieczeń. Powódka przekazała osobie działającej jako agent pozwanego kwotę 15 tys. zł, nie uzyskawszy ani zwrotu wpłaconej kwoty, ani zysku, który miał wynikać z jej wpłacenia. Zawarcie umowy nastąpiło w biurze pozwanego Towarzystwa, gdzie agent swobodnie mógł się poruszać – było to miejsce wyznaczone do przeprowadzania spotkań biznesowych, takich jak to, w którym wzięła udział powódka. W miejscu tym eksponowane były elementy wskazujące na związek agenta i jego ofert z pozwanym – druki reklamowe i inne dokumenty opatrzone logo pozwanego. Zawarcie umowy, na podstawie której powódka dokonała wpłaty 15 tys. zł nastąpiło z inicjatywy agenta. W tej sytuacji źródłem szkody jaką poniosła powódka były czynności wykonywane przez agenta, który działał jako pośrednik ubezpieczeniowy pozwanego.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym za szkodę wyrządzoną przez agenta ubezpieczeniowego w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych odpowiada zakład ubezpieczeń, na rzecz którego agent ubezpieczeniowy działa. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że w niniejszej sprawie szkoda powstała nie przy okazji wykonywania czynności agencyjnych, ale w związku z zawieraniem i wykonywaniem umowy przez towarzystwo za pośrednictwem agenta. Cel działania sprawcy, jak wskazuje się w orzecznictwie, nie stanowi jedyne kryterium rozróżnienia szkody wyrządzonej przy wykonywaniu określonej czynności bądź tylko przy okazji jej wykonywania.

Sąd Najwyższy w wyroku z 13.08.2015 r. (I CSK 657/14) zajął stanowisko, które podziela także Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym tę sprawę, że sformułowanie „w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych”, jakim posłużył się ustawodawca w art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym oznacza, że w przepisie tym chodzi o funkcjonalny związek między wyrządzeniem szkody a wykonywaniem czynności agencyjnych. Z kolei w wyroku z 30.09.2015 r. (I CSK 702/14) Sąd Najwyższy podkreślił, że treść przywołanej regulacji wskazuje na odmienną ujęcie przesłanki jego zastosowania od przyjętych, np. w przepisach art. 429 lub art. 430 k.c. wymogów wyrządzenia szkody tylko „przy wykonywaniu” powierzonych czynności, a nie w związku z ich wykonywaniem. Przepis art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym wskazuje bowiem na konieczność istnienia związku funkcjonalnego, ocenianego w kategoriach obiektywnych, między zachowaniem agenta a wyrządzoną tym zachowaniem szkodą. Zauważono także, że ustawodawca abstrahuje w art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym od motywów i osobistych celów zachowania się agenta, wiążąc odpowiedzialność ubezpieczyciela z istnieniem każdego obiektywnie rozumianego związku między wyrządzoną przez agenta szkodą a wykonywaniem czynności agencyjnych, a nie tylko ze szkodą wyrządzoną wyłącznie przy wykonywaniu powierzonych przez niego czynności.

Mając na uwadze wskazaną wykładnię przywołanej normy, którą Sąd Okręgowy akceptuje, ustalone okoliczności tej sprawy uzasadniały przyjęcie, że agent pozwanego wyrządził powódce szkodę w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych na rzecz pozwanego. Za istnieniem tego związku przemawiały bowiem powiązanie oferty inwestycyjnej skierowanej do powódki z uprzednio prawidłowo zawartymi umowami ubezpieczenia, zawarcie umowy w biurze agencji zakładu ubezpieczeń, posługiwanie się przez agenta firmowymi formularzami z logo pozwanego.

W świetle powyższych rozważań, ukrycie przed powódką faktu nieprzekazania przez agenta powierzonych mu przez skarżącą pieniędzy pozwanemu oraz zatajenie faktu, że w rzeczywistości oferowany przez niego produkt był tylko jego pomysłem i nie był on dostępny u pozwanego - nie ma zasadniczego znaczenia z punktu widzenia odpowiedzialności pozwanego. Okoliczności towarzyszące zawarciu umowy z powódką, na podstawie której dokonała ona wpłaty nie uprawniały do powzięcia wątpliwości, że zawiera umowę z pozwanym towarzystwem i że rzeczywistą stroną tej umowy jest tylko agent. W stworzonych przez agenta okolicznościach, bez znajomości całego mechanizmu jego przestępczej działalności, powódka, nawet przy dołożeniu należytej staranności z jej strony, nie miała podstaw do powzięcia wątpliwości co do strony, z którą zawiera umowę. Z tego powodu nie doszło do przyczynienia się powódki do powstania szkody. W tym kontekście należało odnieść się do modelu przeciętnego konsumenta (zob. wyrok SN z 17.04.2015 r., I CSK 237/14).

Zgodzić się należy ze skarżącą, że wykazanie braku dbałości o własne interesy przez powódkę (co w okolicznościach tej sprawy nie nastąpiło) mogłoby doprowadzić jedynie do stwierdzenia jej przyczynienia się do powstania szkody, nie zaś wyłączenia odpowiedzialności pozwanego. Prawnie ukształtowana ochrona konsumenta dotyczy bowiem zasady indywidualnego kształtowania treści i zawierania umów z jego udziałem.

Pozwane Towarzystwo powinno zorganizować swoją działalność, w szczególności nadzór nad czynnościami swojego agenta, żeby zapobiec, a przynajmniej szybko wykryć jego przestępcze działania. Ustanowiona w art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń ma charakter odpowiedzialności deliktowej na zasadzie ryzyka. Jakkolwiek nie jest to odpowiedzialność absolutna, ponieważ odnoszą się do niej przewidziane w kodeksie cywilnym okoliczności zwalniające od odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, to jednak zakład ubezpieczeń nie może zwolnić się od odpowiedzialności z powołaniem się na brak winy w wyborze agenta. Możliwość taka została przez ustawodawcę wyraźnie wyłączona (por. wyrok SN z 13.08.2015 r., I CSK 657/14). Skoro tak, nie miały zasadniczego znaczenia okoliczności dotyczące zachowania bądź nie standardów dotyczących sprawdzenia karalności M. G. (1).

Zgodnie z powyższymi uwagami pozwany jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną powódce w związku z wykonywaniem przez pośrednika ubezpieczeniowego czynności agencyjnych zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Regulacja ta jest wyrazem prawidłowego rozłożenia ryzyka pomiędzy osobami, które łączy więź prawna, czyli powódką jako ubezpieczoną, pozwanym towarzystwem jako ubezpieczycielem oraz pośrednikiem ubezpieczeniowym jako tym, którego zachowanie bezpośrednio wyrządziło szkodę. Stosunek prawny pomiędzy pozwanym towarzystwem a powódką powstał za pośrednictwem agenta. Źródłem szkody u powódki było zachowanie pośrednika ubezpieczeniowego. Korzyść z wyrządzonej powódce szkody odniosło nie pozwane towarzystwo, ale pośrednik ubezpieczeniowy. Niewątpliwie to on powinien ostatecznie naprawić wyrządzoną jego zachowaniem szkodę. Jednakże przewidziana w art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym konstrukcja ma na celu ochronę osoby, która zdecydowała się skorzystać z produktu, działając w zaufaniu do agenta Towarzystwa (...). Pośrednik jest przecież osobą, która działa w imieniu i na rachunek ubezpieczyciela. Z reguły ubezpieczyciel daje też zdecydowanie większą gwarancję wyrównania szkody, dlatego jeżeli powstała ona w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych, to ubezpieczyciel odpowiada wobec poszkodowanego, który działał w przekonaniu, że to z nim zawiera umowę i przekazuje pieniądze na jego rzecz. Obowiązek naprawienia szkody przez agenta nie wyłącza odpowiedzialności ubezpieczyciela.

Biorąc pod uwagę przedstawioną argumentację, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i zasądził kwotę 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16.05.2013 r. do dnia 31.12.2015 r. i odsetkami za opóźnienie od dnia 1.01.2016 r. do dnia zapłaty. O odsetkach ustawowych Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c., zasądzając je zgodnie z żądaniem pozwu. Sąd Okręgowy uwzględnił przy tym zmianę art. 481 k.c., dokonaną ustawą z dnia 9.10.2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1830), zgodnie z którą odsetki za opóźnienie od dnia 1.01.2016 r. mają zmienioną wysokość wynikającą z tej nowelizacji.

Zmiana wyroku w zakresie roszczenia głównego skutkować musiała również zmianą rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania przed Sądem I instancji. Orzeczenie o kosztach procesu zapadło stosownie do zasady odpowiedzialności za wynik sporu. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3.167 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na które złożyło się wynagrodzenie fachowego pełnomocnika powódki ustalone w oparciu o § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 46 t.j.) – 2.400 zł, opłata od pełnomocnictwa – 17 zł i opłata od apelacji – 750 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5.550 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, na które złożyło się: wynagrodzenie fachowego pełnomocnika powódki ustalone w oparciu o § 2 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z 22.10.2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800) – 4800 zł oraz opłata od apelacji – 750 zł.